

LEHTI & CO

Asiakkaan itsemääräämisoikeus sosiaalihuollon asumispalveluissa

Y-säätiö 19.4.2023 | Asiantuntija, OTM, Susanna Lehti, Lehti ja kumppanit Oy

Olemme sote-juridiikkaan erikoistunut asiantuntijayhteisö

Ratkaisemme sote-palveluiden pieniä ja suuria ongelmia

Autamme asiakaslähtöisten palveluiden ja hankintojen toteuttamisessa

- Lastensuojelun ja vammaispalvelun juridiikka
- Ikäntyneiden palvelut
- Julkiset hankinnat ja sopimusoikeus
- Tietosuoja ja tiedonvaihto
- Perus- ja ihmisoikeudet

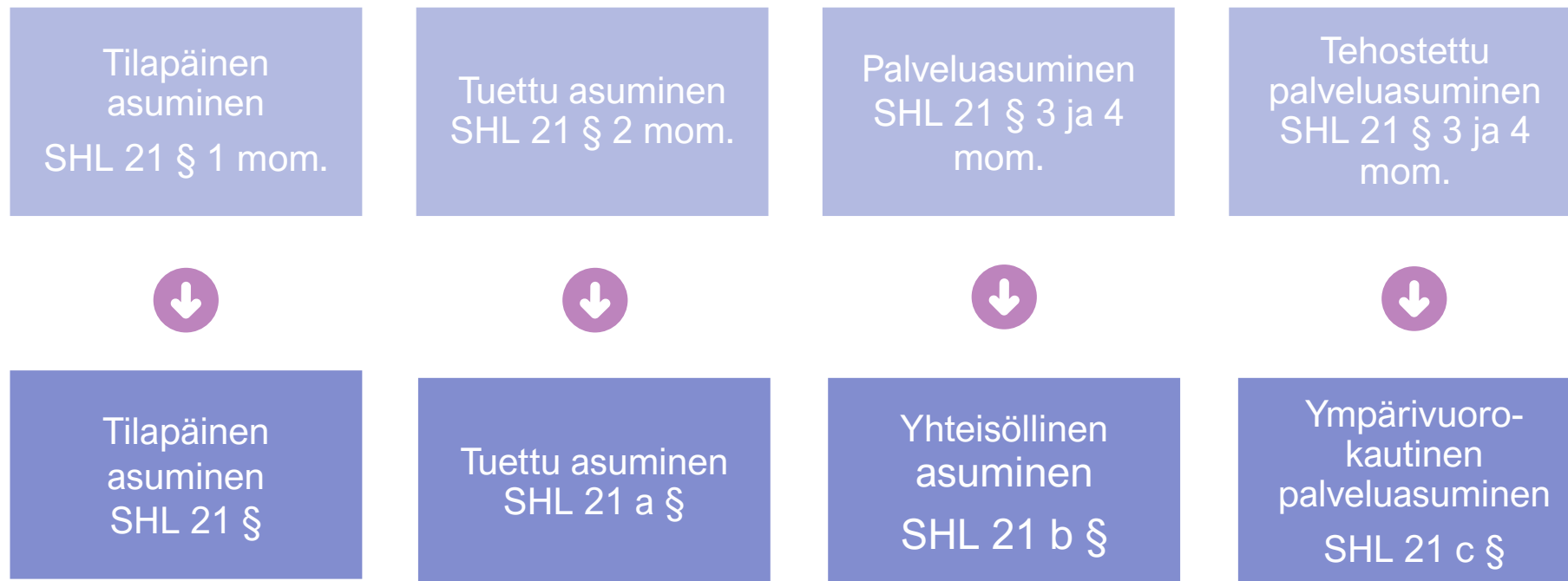
Juridiikkaa pintaa syvemmältä

SISÄLTÖ

- Uudet asumispalvelut
- Itsemääräämisoikeus perusoikeutena
- Sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelut ja asiakkaan itsemääräämisoikeus
- Perusoikeuksien rajoittaminen sosiaalihuoltolain mukaisissa asumispalveluissa
- Itsemääräämisoikeuden huomioiminen asumispalveluhankinnoissa

UUDISTUNEET ASUMISPALVELUT 1.1.2023

Tuettu asuminen

Tuettua asumista järjestetään henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee hyvinvointialueen apua tai tukea itsenäiseen asumiseen tai itsenäiseen asumiseen siirtymisessä

– Asuminen järjestetään pääasiassa tavalliseen asuntokantaan kuuluvissa vuokra-asunnoissa

Tuetulla asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella

– Tarkoitus on, että tuetun asumisen asiakkaalle järjestetään muita sosiaalipalveluja asiakkaan yksilöllisen tarpeen ja asiakkaalle tehtävän palvelutarpeen arvioinnin perusteella

– Muista palveluista tehdään erilliset päätökset

– Muita palveluita on esim. tukipalveluja, kotihoitoa, sosiaalista kuntoutusta näitä palveluja koskevien säännösten mukaisesti

Yhteisöllinen asuminen

Asuminen ja palvelut järjestetään erikseen

- Yhteisöllistä asumista järjestetään esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä, jossa asiakkaan käytössä on hänen tarpeitaan vastaava asunto
- Yhteisöllisessä asumisessa asunnon hallinta perustuu asuinhuoneiston vuokralain mukaiseen vuokrasopimukseen jonka asukas tekee asunnon omistajan kanssa
- Omistaja voi olla yksityisen tai julkisen sektorin toimija
- Huomioitava että avio- ja avopuolisoilla sekä muilla perheenjäsenillä on mahdollisuus asua yhdessä

Yhteisöllisessä asumisessa asukkaille pitää olla tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa

- Sopivat tilat
- Hyvinvointialue vastaa toteutumisesta
- Toiminnan toteuttaminen voidaan antaa esimerkiksi järjestöjen tai yksityisten palveluntuottajien tehtäväksi
- Toimintaa pitää suunnitella asiakkaiden toivomusten pohjalta

Asiakkaan yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut järjestetään yhteisöllisestä asumisesta erillisinä sosiaalipalveluina.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

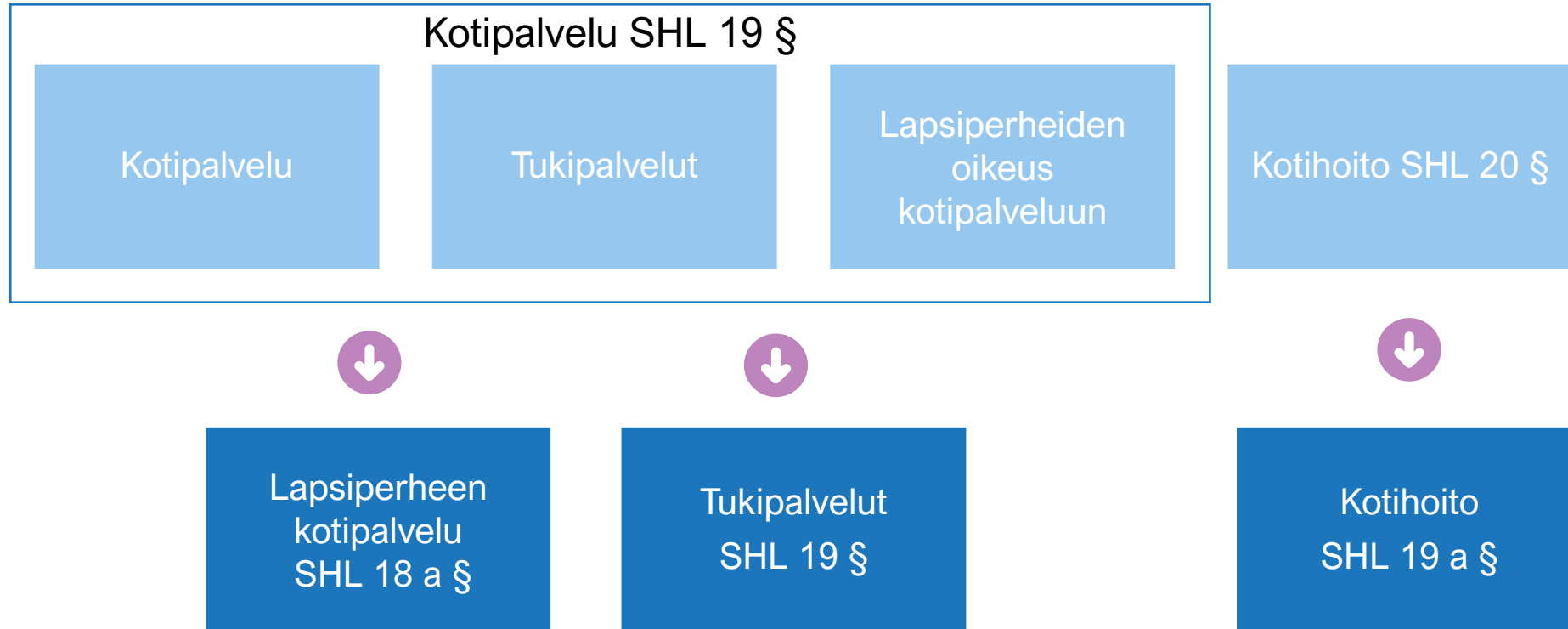
Korvaa nykyisen tehostetun palveluasumisen

- Toisin kuin yhteisöllisessä asumisessa, ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asuminen ja palvelut muodostavat kiinteän kokonaisuuden

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen on

- Asumista yhteisöllistä toimintaa tarjoavassa esteettömässä ja turvallisessa hoivakodissa, palvelukodissa tai vastaavassa asumisyksikössä
- Jossa henkilöllä on hänen tarpeitaan vastaava asunto
- Jossa hän saa asumisyksikön henkilöstöltä viipymättä ja vuorokaudenajasta riippumatta hoitoa ja huolenpitoa myös äkilliseen tarpeeseensa
- Asumisyksikössä olisi oltava tarjolla asukkaille järjestettyä yhteisöllistä toimintaa

UUDISTUNEET KOTIIN ANNETTAVAT PALVELUT 1.1.2023

Kotiin annettavat palvelut

Kotihoidon sisältö

Hoito ja huolenpito

- Huolehtiminen asiakkaan yksilöllisistä perustarpeista, kuten ravinnon saannista, peseytymisestä ja muusta henkilökohtaisesta hygieniasta sekä pukeutumisesta
- Kotihoitoon voi kuulua myös terveydenhoidollisia tehtäviä, kuten lääkehoitoa ja asiakkaan terveydentilan havainnointiin liittyviä toimenpiteitä

Toimintakykyä ja vuorovaikutusta edistävä ja ylläpitävä toiminta sekä

- Vuorovaikutus tarkoittaa asiakkaan kohtaamista, joka ei rajoitu pelkästään mahdollisimman nopeisiin fyysisiin hoitotoimenpiteisiin
- Toimintakyvyn edistämiseen ja ylläpitämiseen voisi sisältyä esimerkiksi kotiaskareiden tekemistä yhdessä asiakkaan kanssa

Muu henkilön suoriutumista tukeva toiminta

- Esimerkiksi asiakkaan avustaminen tai tukeminen ulkoilussa

Kotisairaanhoido

- Kotisairaanhoido sisältää myös kotisairaalahoidon, joka on terveydenhuoltolain 25 §:n mukaan määräaikaista, tehostettua kotisairaanhoidoa
- Kotisairaanhoidoa järjestetään edelleen myös kotihoidosta erillisenä terveystaluna

Itsemääräämisoikeus perusoikeutena

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

MIKÄ ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS?

PL 7, 9,
10 §§; EIS
5 ja 8 art.

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUS RISTIPAINEESSA

Henkilön
terveys,
turvallisuus
ja
arvokkuus

Työntekijän
käsitys
asiakkaan
edusta

Muiden
itsemäärää-
misoikeus
ja perus-
oikeudet

Palvelu-
järjestelmä
n resurssit

Yleinen
viihtyvyyys

Julkisen vallan
taloudelliset ja
sosiaalipoliittise
t tavoitteet

Yhteiskunnas
sa hyväksytyt
arvot ja
käytännöt

JULKISEN VALLAN VELVOLLISUUDET

Negatiiviset velvollisuudet

Vapausoikeuksien
kunnioittaminen: velvollisuus
olla puuttumatta ja ”jättää
rauhaan”

Rajoituksen perustuminen
lakiin ja käyttö vain
hyväksyttävästä syystä
välttämättömissä tilanteissa

PL 22 §

**Velvollisuus
kunnioittaa, suojella
ja toteuttaa perus-
ja ihmisoikeuksia**

Positiiviset velvollisuudet

Aktiivinen toimintavelvollisuus
varmistaa tehokas oikeuksien
käyttäminen

Asiamukaisen lainsäädännön
ja oikeusturvan olemassaolo

Suojeleminen loukkauksilta ja
tukeminen oikeuksien
käytössä

Mitä tarkoittaa itsemääräämiskyky?

Itsemääräämiskyky on tilannesidonnainen ja se voi vaihdella

Henkilö on itsemääräävä asian suhteen, kun hän

- ymmärtää asian kannalta erilaiset vaihtoehdot
- osaa arvioida niiden mahdolliset seuraukset ja
- pystyy päättämään asiassa tarvittavan ratkaisun

Tuen tarve itsemääräämiskyvyn käyttämiseen ei tarkoita kyvyn puuttumista

Asumispalvelun asiakkaalla on oikeus saada tukea asioiden ymmärtämiseen ja vaihtoehtojen punnintaan.

Mitä jos itsemääräämiskyky ei riitä?

Jos asiakkaan itsemääräämiskyky ei tuesta huolimatta riitä

- Asiakkaan tahtoa voidaan selvittää arviointiin ja hoitoon osallistuvan omaisen tai läheisen avulla
- Omaisen avulla selvitetään asiakkaan omaa tahtoa: ”Mitä läheiseni päättäisi, jos ymmärtäisi asian merkityksen?”
- Asiakkaan oman mielipiteen selvittämistä ei tällöinkään saa sivuuttaa
- Voidaan jättää selvittämättä vain hyvin poikkeuksellisesti

Edunvalvoja tekee päätöksiä määräyksensä rajoissa

- Taloudellinen edunvalvoja keskittyy talousasioihin
- Laajennettu henkilöä koskeva edunvalvonta antaa laajemmat oikeudet
- Edunvalvojan määrääminen ei sivuuta asiakkaan omaa tahtoa

Asiakkaan etu ja rajoitustoimet

Asiakkaan etu on huomioitava, mutta

- Itsemääräämisoikeutta ei voida rajoittaa vain asiakkaan tai potilaan etuun vetoamalla
- Lainvastaisia tai suhteettomia itsemääräämisoikeuden rajoituksia ei voi perustella asiakkaan edulla
- Kyse on perusoikeuden rajoittamisesta, jolloin on otettava huomioon myös mm. rajoituksen välttämättömyys, suhteellisuusperiaate ja lakiperustaisuus

Asiakasta koskeva asia on käsiteltävä ja ratkaistava siten, että ensisijaisesti otetaan ensisijaisesti huomioon asiakkaan etu.

Sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelut ja asiakkaan itse määräämisoikeus

ITSEMÄÄRÄÄMISOIKEUDEN EDISTÄMINEN ON ENSISIJAISTA

Mahdollisuus päättää itseään koskevista asioista ja tehdä omat valintansa

Riittävä tuki itsemääräämisoikeuden käyttämiseen ja päätösten tekemiseen

Riittävä ja oikeanlainen kommunikointimenetelmä aktiivisessa käytössä.

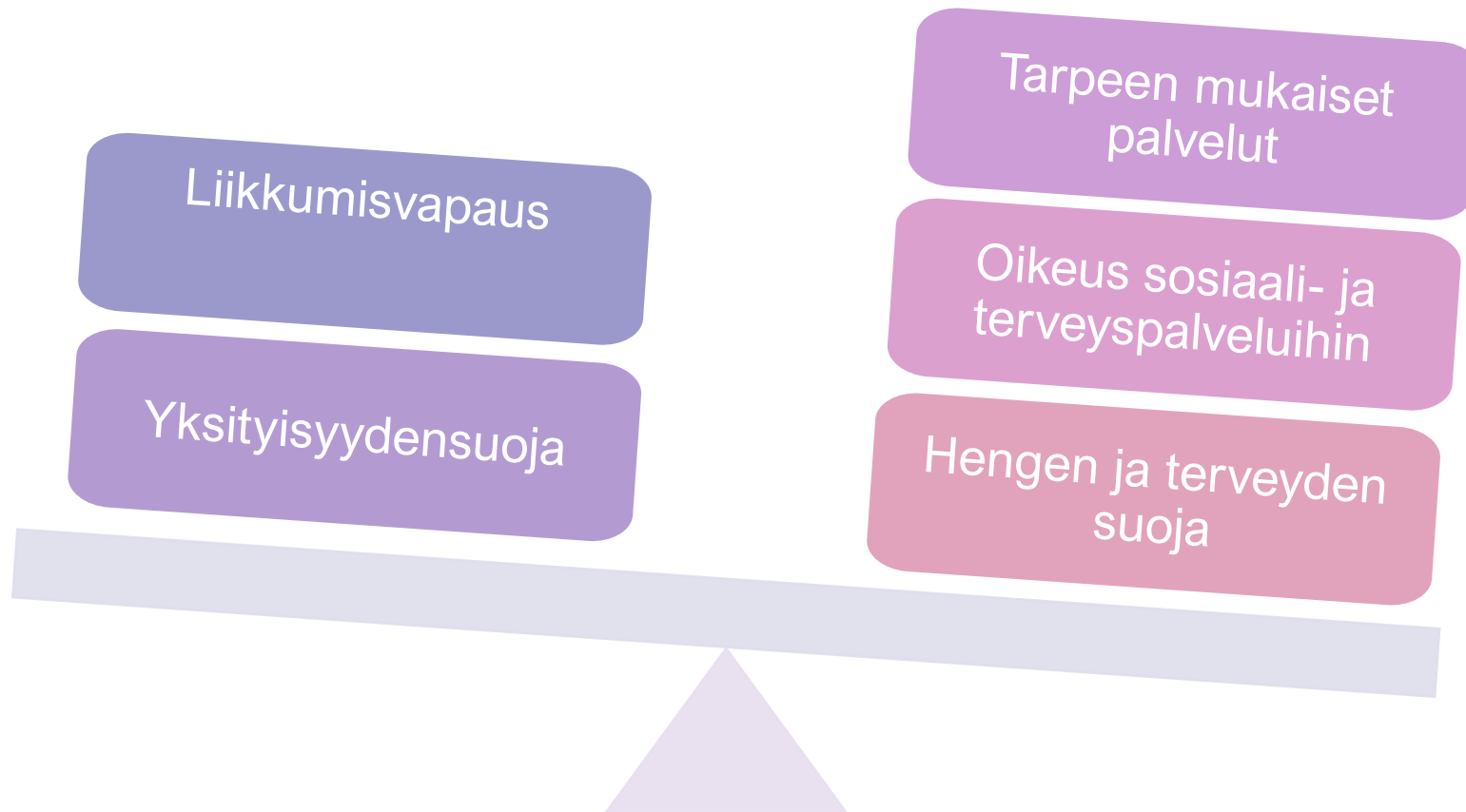
Itsemääräämisoikeus myös arjen asioissa

**Perhe-elämän suoja
Oikeus valita
asuinkumppanit**

**Oma ja muiden
turvallisuus
Vastuu
Mahdollisuuksien rajat**

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

PALVELUIDEN TOTEUTUMINEN VOI EDELLYTTÄÄ OIKEUKSIEN PUNNINTAA

Suostumus rajoitustoimiin

Hoidolle tai palvelulle annettu suostumus ei suoraan oikeuta itsemääräämisoikeuden rajoittamiseen

- Esim. pelkästään se, että henkilö on antanut suostumuksensa laitoshoidolle, ei oikeuta käyttämään henkilön hoidossa rajoittavia toimenpiteitä.

Esimerkiksi puhallutuksille päihdehuollossa voi antaa suostumuksen

Mutta - EOA: Suostumuksen vapaaehtoisuus?

- Onko suostumuksen antaja alisteisessa asemassa?
- Onko suostumuksen antamatta jättämisestä voinut perustellusti olettaa aiheutuvan haitallisia seuraamuksia?

Suostumuksella ei
voida tehdä
tyhjäksi
perusoikeuksien
keskeistä sisältöä.

Asiakkaan suostumus

Kuvaus >

Kelpoisuus

- Suostumuksen antaminen edellyttää asian ymmärtämistä
- Hoidon ja huollon merkitys

Vapaaehtoisuus

- Suostumus on vapaaehtoinen
- Suostumuksen antamiseen ei saa painostaa tai manipuloida

Tieto

- Pätevä suostumus perustuu tietoon hoidosta ja palvelusta
- Tietoa on annettava oma-aloitteisesti

Suostumuksen saa peruuttaa

- Asiakas saa koska tahansa peruuttaa suostumuksen
- Peruuttamisoikeuden pitää kertoa

Kuvaus >

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

Hoitosopimukset ja asumissopimukset ovat palvelun työväline

Mm. mielenterveys- ja päihdepalveluissa käytetään hoitosopimuksia tai asumissopimuksia.

Sopimuksen tarkoituksena on asiakkaan sitouttaminen hoitoon ja yksiköissä sovittuihin tapoihin sekä hoitotuloksen parantaminen.

- Hoitosopimuksessa sovitaan tavoitteet hoitokaudelle sekä yhteistyötavat, joita hoidon onnistuminen edellyttää
- Sääntöjen ja sopimusten tarkoituksena on edistää asiakkaan kuntoutumista ja ne ovat siten osa hoidon kokonaisuutta.

Hoitosopimusta voidaan käyttää potilaan hoidossa yhtenä työvälineenä ja se tulisi laatia yhdessä potilaan kanssa.

- Sopimus voi tuoda hyvin toimiessaan selkeyttä ja turvallisuutta hoitoyhteistyöhön sekä edistää hoidon tavoitteiden saavuttamista.

Tärkeää on, että potilaan kanssa tehdyt hoitosopimukset pidetään ajan tasalla, ja että ne vastaavat potilaan tahtoa kullakin hetkellä.

Valviran ohje dnro 1732/05.00.00.01/2013:

Mitä jos asiakas ei noudata hoitosopimusta

EOA:

- ”Hoitosopimuksen purkaminen tai rikkominen ei voi johtaa siihen, että potilas jää täysin ilman tarpeellista hoitoa.
- Potilaslain 6 §:n mukaan potilasta on tällöin mahdollisuuksien mukaan hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan muulla lääketieteellisesti hyväksyttävällä tavalla.
- Korostan sitä, että potilaalla on oikeus hänen terveydentilansa edellyttämään lääketieteellisesti perusteltuun hoitoon potilaslain 3 §:n mukaisesti.”

Valvira, ohje dnro 1732/05.00.00.01/2013:

- ”Hoidon tai palvelun keskeyttäminen sopimuksen purkamisen tai sopimusrikkomuksen vuoksi ei voi johtaa siihen, että asiakas jää täysin ilman palveluja tai asumismahdollisuutta, vaan hänelle on järjestettävä muu korvaava hoito tai palvelu. ”

Perusoikeuksien rajoittaminen sosiaalihuoltolain mukaisessa asumispalvelussa

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

Missä tilanteissa perusoikeuksia sitten voidaan rajoittaa?

Perusoikeuksia voidaan rajoittaa vain lain säännöksen perusteella

Rajoitustoimien edellytyksenä ovat riittävät oikeussuojakeinot

Rajoitustoimenpiteet ovat aina viimesijainen ja poikkeuksellinen keino

Rajoitustoimet ovat mahdollisia vain laissa säädettyjen edellytysten mukaan

Vain laissa säädetyt rajoitustoimet ovat mahdollisia

Asumispalvelut

Asiakkaan

itseään määräämisoikeuden

rajoittaminen

sosiaalihoitolain

mukaisissa

asumispalveluissa

Ei lainsäädäntöä

- Sosiaalihoiton asumispalveluissa ei ole erikseen lainsäädäntöä asiakkaan itseään määräämisoikeuden rajoittamisesta
- asiakkaan itseään määräämisoikeuden rajoittaminen ei perustu lakiin

Rajoittaminen on tärkeää tunnistaa

- Aina ei ole selvää, milloin kyse on perusoikeuksien rajoittamisesta
- Tunnistaminen on tärkeää, jotta käytännöt ovat asianmukaiset

Asiakkaan tarpeiden tunnistaminen ja haastavien tilanteiden tunnistaminen on keskeistä

Henkilökunnan vähyydellä ei voi perustella (kestävästi) rajoitustoimia

ONKO RAJOITTAMISTA KOSKEVAA SÄÄNTELYÄ?

Sosiaalihuoltolaki	Lastensuojelulaki	Vammaisten palvelut Vammaispalvelulaki Kehitysvammalaki	Mielenterveys- ja päihdepalvelut – Mielenterveyslaki Päihdehuoltolaki	Ikäntyneiden palvelut – Vanhuspalvelulaki
<ul style="list-style-type: none">• Asumispalveluissa ei säännöksiä rajoittamisesta• Avohuollossa ei säännöksiä rajoittamisesta	<ul style="list-style-type: none">• Rajoitukset sijaishuollossa LSL 11 luku• Avohuollossa ei säännöksiä rajoittamisesta	<ul style="list-style-type: none">• Erityishuollossa tehtävät rajoitukset kehitysvammalain 3a luku• Vammaispalvelulaisa ei säännöksiä rajoittamisesta	<ul style="list-style-type: none">• Tahdosta riippumaton hoito ja sen aikainen rajoittaminen, mielenterveyslain 2, 3 ja 4 a luvuissa ja päihdehuoltolain 2 luvussa• Avopalveluissa ei säännöksiä rajoittamisesta	<ul style="list-style-type: none">• Ei säännöksiä rajoittamisesta

Rajoitustoimien tunnistaminen

AOA 22.6.2020 Dnro 3016/2019

- Ryhmäkotien sisäänkäyntien pitäminen aina lukittuna
- Yöaikainen asiakkaiden ovien lukitseminen ulkoa päin
- Hygieniahaalari
- Asiakkaan kokemus pakosta osallistua klo 14 kahvihetkeen, koska silloin jaettiin asiakkaiden lääkkeet

AOA 30.9.2022 dnro 1294/2021

- Psykiatrisessa hoidossa lapsen tarkat puhelin- ja tietokoneajat kirjattiin hoitosopimukseen ja niitä rajoitettiin epäasiallisen käytöksen perusteella tai otettiin laite haltuun

AOA 23.8.2022 dnro 2686/2021

- Päihdehuollossa jakson aikana ei voinut tavata vieraita tai poistua piha-alueelta
- Puhelimessa sai puhua valvotusti 5 min päivässä
- Yksikkö ei pitänyt toimia rajoittamisena, koska ne perustuivat asiakkaan allekirjoittamaan hoitosopimukseen ja asiakas saattoi keskeyttää hoidon, jos halusi rajoitusten loppuvan

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

Yksityisyyden suojan loukkaaminen

- Liikkumisen rajoittaminen, esim. kiinni pitäminen tai sitominen
- Henkilöntarkastus ja –katsastus (kehon koskettaminen ja tarkastelu, seulat)
- Lääkkeen antaminen ja muut lääketieteelliset toimenpiteet tahdosta riippumatta
- Vaatteista päättäminen
- Kotirauhaa häiritsevää melu, riittävän vakavat terveyttä ja/tai viihtyvyyttä haittaavat asiat

PAKKOTILA JA HÄTÄVARJELU RAJOITTAMISEN PERUSTEENA

Hätävarjelu

(Rikoslaki 4 luku 4§)

- Hätävarjelussa on kysymys puolustautumisesta *välittömästi uhkaavaa oikeudetonta hyökkäystä* vastaan.
- Hätävarjelu on sallittua omien tai toisten henkilöiden oikeushyvien, kuten henkilökohtaisen koskemattomuuden, puolustamiseksi, jos se on tarpeellista ja kokonaisuutena arvioiden puolustettavaa.

Pakkotila

(Rikoslaki 4 luku 5§)

- Pakkotilassa on käsillä jonkun omaa tai toisen henkilön etua uhkaava *pakottava vaara*, joka aiheutuu muusta syystä kuin oikeudettomasta hyökkäyksestä.
- Pakkotilassa on oikeus oikeutta vastaan ja siinä suojataan toista etua.
- Tyypillisesti kyse on tilanteesta, jossa itsemääräämisoikeuden rajoitusta on käytettävä esimerkiksi asiakkaan oman turvallisuuden, terveyden tai muiden henkilöiden turvallisuuden varmistamiseksi.

Rajoittaminen pakkotilan perusteella (EOA 4913/4/12)

Muistisairaahan potilaan liikkumista rajoitettiin lepositeillä ja magneettivyöllä

Potilaan henkilökohtaista vapautta ja koskemattomuutta jouduttiin rajoittamaan hänen vaikeaan sairauteensa liittyvän hyvin aggressiivisen oireilunsa ja sen hänen hoidolleen aiheuttaman vakavan vaaran vuoksi rikoslain 4 luvun 5 §:ssä tarkoitettussa pakkotilassa, minkä takia EOA ei pitänyt rajoittamista lainvastaisena.

Potilaslain ja potilasasiakirja-asetuksen 12 §:n säännöksistä johtuu, että potilasasiakirjoihin tulee tehdä erillinen merkintä myös silloin, kun somaattisessa hoidossa olevan potilaan itsemääräämisoikeutta on jouduttu poikkeuksellisesti rajoittamaan pakkotilassa.

Erillisestä merkinnästä tulee käydä ilmi rajoitustoimenpiteen syy, luonne ja kesto sekä arvio sen vaikutuksesta hoitoon samoin kuin toimenpiteen määränneen lääkärin ja suorittajien nimet.

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

Kuka päättää rajoittamisesta jos täsmällinen lainsäädäntö puuttuu?

Erityislainsäädännössä on säännöksiä siitä, kuka voi tehdä päätöksen rajoitustoimen käyttämisestä

Kun lainsäädäntö puuttuu ei säännöksiäkään ole

- Eduskunnan oikeusasiamiehen ja Valviran ratkaisukäytännössä katsottu, että lääkäri voi tehdä hoitopäätöksen liikkumista rajoittavien turvavälineiden käytöstä
- Lainsäädännön puutteellisuus ei saa estää potilasta/asiakasta saamasta tarvitsemaansa hoitoa ja huolenpitoa

Rajoittamisen kynnyksen pitäisi olla erityisen korkea kun lainsäädäntö puuttuu

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

Rajoitustoimet on kirjattava vaikka niitä koskevaa lainsäädäntöä ei ole

Käytetyt rajoitustoimet ja niiden perusteet pitää kirjata asiakkaan asiakirjoihin

Miksi?

- Toiminnan asianmukaisuuden jälkikäteinen arviointi
- Asiakkaaseen käytettävien rajoitustoimien seuranta
- Yksikön toiminnan asianmukaisuuden seuranta
- Asiakkaan oikeusturvan toteutuminen

Valvonta

- Hyvinvointialueen pitää valvoa asiakkaiden palvelua ja oikeuksien toteutumista
- Palveluntuottajan omaavalvonnassa on valvottava rajoitustoimien käyttöä

Itsemääräämisoikeus sosiaali- ja terveydenhuollossa

Kotihoidossa ei saa rajoittaa

Kotihoidossa rajoitteisiin on suhtauduttava kriittisesti

- Palvelu toteutuu kotirauhan piirissä
- Etenkään asiakkaan asuessa yksin ei hoitohenkilökunta lähtökohtaisesti voi käyttää liikkumista estäviä rajoitteita

Voiko sängynlaitoja käyttää asiakkaan kodissa

- Rajoitustoimenpiteestä ei kuitenkaan ole kysymys silloin, jos liikkumista estävä väline, esimerkiksi sängynlaidat, on käytössä henkilöllä, joka ei kykene liikkumaan. (EOA 4738/2019)

Mitä jos omainen rajoittaa?

- Jos kotihoidon työntekijät havaitsevat, että asiakasta hoitava omainen käyttää rajoittamiseen tarkoitettua välinettä, on arvioitava erikseen sekä asiakkaan että häntä hoitavan henkilön mahdollinen lisätuen tarve
- Arvioinnissa on kiinnitettävä erityistä huomiota sekä käytettyjen palvelujen riittävyyteen, että niiden soveltuvuuteen (EOA 4738/2019)

MITEN HAASTAVIIN TILANTEISIIN VOIDAAN PUUTTUA?

Haastavien tilanteiden tunnistaminen

- Sosiaalisen vuorovaikutuksen haasteet
- Kipu
- Mielenterveyden haasteet
- Päihteet
- Epäsopivat palvelut
- X
- X

Itsemääräämisoikeutta tukevat keinot

- Sopivan kommunikaatiovälineen käyttäminen
- X
- X
- X
- X
- X

Haastavien tilanteiden estäminen ja vähentäminen

- Levottomuutta aiheuttavien ärsykkeiden välttäminen
- Fyysiseen ja sosiaaliseen ympäristöön vaikuttaminen
- X
- X

Asumispalvelut

Yksikön ennakolliset toimet

Omavalvontasuunnitelma

- Huomioitava itsemääräämisoikeuden edistäminen
- Rajoituslinjaukset ja noudatettavat käytännöt

Yksikössä olisi hyvä olla

- Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma
- Ohjeistus itsemääräämisoikeuden toteutumiseen (IMO-ohje), jota päivitetään säännöllisesti
- Nimetty vastuuhenkilö, jonka tehtävä on seurata IMO-keskustelua

Henkilökuntaa koulutetaan säännöllisesti itsemääräämisoikeuden tukemisesta

Henkilökunta on tietoinen velvollisuudesta ilmoittaa kaltoinkohtelusta toiminnasta vastaavalle henkilölle (SHL 48§)

Asiakkaan asuntoon meneminen ilman lupaa

Asiakkaan kotirauha ja yksityisyys on suojattu, eikä asiakkaan kotiin voi mennä ilman asiakkaan lupaa

- Vuokranantajan oikeudet huoneenvuokralain mukaisissa tarkoituksissa (tarkoitussidonnaisuus)

Vanhan sosiaalihuoltolain vielä voimassaolevassa 41 §:ssä on säännökset siitä, milloin asuntoon voidaan kuitenkin mennä

- sosiaalihuollon ilmeisessä tarpeessa olevan henkilön etu terveyden, kehityksen tai turvallisuuden vakavan vaarantumisen vuoksi välttämättä eikä sosiaalihuollon tarve muutoin ole selvitettävissä,
- Edellyttää johtavan sosiaalihuollon viranhaltijan määräyksestä
- Voidaan pyytää poliisilta virka-apua

Itsemääräämisoikeuden huomioiminen asumispalveluhankinnassa

PANOSTA JOUSTAVAAN HANKINTAMALLIIN

Täydentyvä ja joustava hankinta, kuten palveluntuottajarekisteri tai DPS monipuolisen palveluvalikoiman kilpailuttamiseen. Osat, erityisosaamiset ja luokat asiakaskohtaisen palvelun valinnan apuna. Laatuperusteet ovat yksinkertaiset.

Kaksivaiheinen, tarjoajien karsinnan sisältävä menettely yhden tai muutaman kumppanin valintaan vaatimaan palveluun. Esim. kehittäjäkumppani, palveluntuottaja tiettyyn yksikköön. Laatuperusteet voivat olla monimutkaisemmat.

Asiakaskohtainen suoramarkkinointi sosiaali- ja terveyspalvelussa, jos kilpailutettu valikoima ei selvästi vastaa asiakkaan tarvetta.

LAADI PALVELUKUVAUS HUOLELLISESTI PALVELUN ”KÄSIKIRJAKSI”

Palvelun sisältö

- Palvelun sisältö ja vähimmäisvaatimukset asetetaan palvelukuvauksessa
- Hyvä perustaso, jota kaikkien pitää noudattaa
- Palveluntuottajan tehtävät ja vastuu
- Sopimuksen osat ja niiden sisältö
- Palvelun tilat
- Vastuuhenkilö ja henkilöstö

Palveluntuottajan ja tilaajan yhteistyö

- Palveluntuottajan rooli
- Rajapinnat tilaajan tehtäviin
- Monialainen yhteistyö
- Korvataanko jotain tehtäviä erikseen?
- Lisäpalvelut, joista palveluntuottaja voi tarjota lisähinnan
- Raportointi
- Asiakas- ja potilaskirjausten laatiminen

Asiakkaan palvelu

- Asiakasryhmän kuvaus
- Asiakkaan asema ja oikeudet
- Läheisten huomioiminen
- Asiakaskohtaisen palvelun suunnittelu
- Tilaaminen ja asiakaskohtainen sopimus
- Asiakkaan palvelun aloitus ja päättyminen
- Asiakaskohtaisen palvelun tavoitteet
- Palveluluokat tai -tasot

Palvelun sisältö ja
vähimmäisvaatimukset

Miten asiakkaan yksilöllinen palvelu toteutuu?

Hankinnan palvelukuvaus luo
yleisen raamin sisällölle.
Asiakkaan yksilöllisen palvelun
sisältö perustuu yksilölliseen
suunnitelmaan.

Keinoja asumispalvelun hankintaan

Edellytä yksikön IMO-suunnitelman laatimista

- IMO:n tukeminen
- Rajoittamisen ennalta ehkäisy
- Toimintamallien kuvaaminen jos pitää rajoittaa

Palvelukuvaus

- Kuvaa asiakkaan asema ja oikeudet hyvin palvelukuvauksessa
- Edellytä IMO:n tukemisen huomioimista asiakaskohtaisessa toteutussuunnitelmassa
- Edellytä rajoitustoimien kirjaamista

Laadun vertailuperusteet

- Henkilöstön lisäkouluttaminen IMO-asioissa
- IMO-toimintamallin laatu (asetettava kriteerit)

Sopimusehdot

- Sanktio IMO-rikkomukset
- IMOon liittyvä yhteiskehittäminen
- Raportointi

Laatua ei saada ilman sopimuksen valvontaa ja yhteistyötä.

LEHTI & CO

Juridiikkaa
pintaa
syvemmältä

Kiitos mielenkiinnosta // www.lehtijakumppanit.fi

